

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Гражданский кодекс Азербайджанской Республики. – Баку : Юридическая литература, 2011. – 768 с. (на азерб. языке).
2. Архив Верховного Суда Азербайджанской Республики. Дело № 2-1(102)-40/09.
3. Аскеров И.Г. Комментарий к Гражданскому кодексу Азербайджанской Республики / И.Г. Аскеров, Б.Х. Асадов. – Баку : Закон, 2004. – Кн. 1. – 2004. – 520 с. (на азерб. языке).
4. Гулиев Э.Р. Кодификация законодательства Азербайджанской Республики : автореф. дисс. ... докт. филол., юрид. наук / Э.Р. Гулиев. – Баку, 2010. – 21 с. (на азерб. языке).
5. Текин М. Расширение защиты интеллектуального и промышленного права и анализ с точки зрения юридической политики государства / М. Текин // Гражданское право : материалы Международного симпозиума, 29–30 сентября 2005 года. – Баку : Университет Кавказ, 2005. – 453 с. (на азерб. языке).
6. Решение Конституционного Суда Азербайджанской Республики от 08 сентября 1999 года // Азербайджан. – 1999. – № 212 (на азерб. языке).
7. Evans G. E. Recent Developments in the Protection of Trademarks and Trade Names in the European Union: From Conflict to Coexistence? *Trademark Reporter*, 2007, Vol. 97, No. 4, p. 1008–1048.
8. Минков А. Международная охрана интеллектуальной собственности / А. Минков. – СПб. : Питер, 2001. – 720 с.
9. Боденхаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности. Комментарий / Г. Боденхаузен. – М. : Прогресс, 1977. – 377 с.
10. Голофаев В.В. Фирменное наименование коммерческих организаций : автореф. дисс. ... кан. юрид. наук / В.В. Голофаев. – Екатеринбург, 1999. – 28 с.
11. Гордов О.А. Право на средство индивидуализации: товарные знаки, знаки обслуживания, наименования мест происхождения товаров, фирменные наименования, коммерческие обозначения / О.А. Гордов. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 448 с.
12. Еременко В.И. Особенности правовой охраны фирменных наименований в Российской Федерации / В.И. Еременко // Государство и право. – 2006. – № 4. – С. 29–40.
13. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации : в 2 т. / под. ред. Т.Е. Абовой, М.М. Богуславского, А.Г. Светланова ; Ин-т государства и права РАН. – 5-е изд. – М. : Юрайт, 2011. – Т. 2 : Части III, IV ГК РФ. – 2011. – 730 с.
14. Собрание законов и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства СССР. – 1927. – № 40. – Ст. 394–395.
15. Сергеев А.П. Право на фирменное наименование и товарный знак / А.П. Сергеев. – СПб. : Теис, 1995. – 317 с.
16. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.e-qanun.az>.
17. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.e-taxes.gov.az/ebyn/commercialChecker.jsp>.

УДК 342.5

**ПЕРЕДАЧА НА ЗБЕРІГАННЯ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА ВІДПОВІДАЧА:
ОКРЕМІ АСПЕКТИ**

DEPOSITING OF ARRESTED PROPERTY OF DEFENDANT: SOME ASPECTS

Одосій О.Ю.,

здобувач

*Київського університету права
Національної академії наук України*

У науковій статті досліджені окремі аспекти передачі на зберігання арештованого майна відповідача. Автор статті проаналізував положення чинного законодавства з даного приводу. Здійснене дослідження можливості користування зберігачем арештованим майном. Розглянуте питання необхідності укладення договору зберігання майна. Досліджене питання відповідальності зберігача майна. На підставі проведеного дослідження виділені основні ознаки зберігання арештованого майна відповідача.

Ключові слова: судові рішення, арешт майна, постанова державного виконавця, зберігання майна, зберігач, договір зберігання, виконавчий секвестр.

В научной статье исследованы отдельные аспекты передачи на хранение арестованного имущества ответчика. Автор статьи проанализированы положения действующего законодательства по данному поводу. Проведено исследование возможности использования хранителем арестованного имущества. Рассмотрены вопросы необходимости заключения договора хранения имущества. Исследован вопрос ответственности хранителя имущества. На основании проведенного исследования выделены основные признаки хранения арестованного имущества ответчика.

Ключевые слова: судебное решение, арест имущества, постановление государственного исполнителя, хранение имущества, хранитель, договор хранения, исполнительный секвестр.

Some aspects of depositing of arrested property of defendant is investigated in this scientific article. The author of article analyzes current legislation on this issue. The possibility of usage of arrested property by custodian is considered. The necessity to sign contract custody is overlooked. The responsibility of custodian of property is determined. Basic peculiarities of storage of arrested property of defendant are derived from this research.

Key words: judgment, distraint, resolution of bailiff, property storage, custodian, contract of custody, executive sequester.

Актуальність теми. Виконавчий процес як самостійна галузь права відіграє надзвичайно величезну роль, спрямований на примусове виконання судових рішень. Однак окремі питання виконавчого провадження на сьогодні залишаються проблемними на практиці здійснення державним виконавцем виконавчого провадження, що є підставою для дискусій між науковцями.

Надзвичайно актуальним є питання щодо зберігання арештованого майна відповідача, тому перед автором статті постає необхідність дослідження вказаного питання. Слід звернути увагу на те, що науковцями недостатньо розглянуто зазначене, а також відсутні відповідні дисертаційні дослідження.

За загальним правилом майно, на яке накладено арешт, передається на зберігання або іншим особам, призначеним державним виконавцем (зберігачеві), під розписку в акті опису. Копію цього акта видають боржникові, стягувачеві, а у разі, якщо обов'язок зберігання майна покладено на іншу особу, – також зберігачеві [1, с. 98].

Відповідно до п. 4.2.3. Інструкції з організації примусового виконання рішень, що затверджена наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5 (надалі – Інструкція), якщо опис і арешт майна здійснюються на виконання рішення про забезпечення позову, державний виконавець передає арештоване майно на зберігання боржнику або його представнику. Іншій особі майно на зберігання може бути передано лише у випадку відсутності боржника чи його відмови від прийняття майна на зберігання, а також у випадку, якщо судовим рішенням визначено іншу особу, якій необхідно передати майно на зберігання [2].

Отже, мова йде про здійснення зберігання майна – так званий «виконавчий секвестр». Не підтримуємо думку вчених, які вважають даний секвестр судовим.

Так, учені вказують, що закон визначає два види зберігання речей, що є предметом спору: договірний і судовий. Судовий вид зберігання виникає на підставі рішення суду (ухвали суду про забезпечення позову) про передачу речі, з приводу якої виник спір. При судовому секвестрі, коли річ передається на зберігання третій особі за рішенням суду (ухвалою) або постановою судового виконавця (наприклад, за ст. 58 Закону України «Про виконавче провадження»), зберігання передбачає право зберігача на одержання плати за рахунок сторін, між якими виник спір [3].

Слід зазначити, що В.В. Корольов виділяє характерні риси виконавчого секвестру, а саме:

а) передумовою виникнення відносин із зберігання при виконавчому секвестрі є виконавчий документ, яким може бути не тільки судове рішення;

б) при виконавчому секвестрі річ не є предметом спору в суді (спір уже вирішений по суті і за результатом його вирішення видано відповідний виконавчий документ). Хоча спір може бути, якщо певна особа звернеться до суду із позовною заявою про визнання права власності на майно та звільнення майна з-під арешту тощо;

в) при виконавчому секвестрі особою, яка призначає зберігача майна (в тому числі й речі), є державний виконавець;

г) при виконавчому секвестрі на зберігання передається будь-яке майно, на яке можна звертати стягнення;

г) зберігачем при виконавчому секвестрі може бути як боржник, так і інші особи [4].

Проте звертаємо увагу на те, що розглядаємо питання, що стосується «виконавчого секвестру», який здійснюється на підставі ухвали суду про забезпечення позову щодо накладення арешту на майно відповідача, тому частково ознаки, що зазначені вище, не стосуються «виконавчого секвестру» в такому розумінні, оскільки спір ще не розглянуто судом та відповідно відсутнє рішення суду.

Отже, враховуючи вищезазначене, розглянемо основні умови здійснення та ознаки вказаного «виконавчого секвестру».

Так, відповідно до п. 5 ст. 57 Закону України «Про виконавче провадження» про проведення опису майна боржника і накладення на нього арешту державний виконавець складає акт опису та арешту майна боржника. Під час проведення опису та арешту майна боржника державний виконавець має право оголосити заборону розпоряджатися ним, а в разі потреби – обмежити права користування майном, здійснити опечатування або вилучити його у боржника та передати на зберігання іншим особам, про що зазначається в акті опису та арешту. Вид, обсяг і строк обмеження встановлюються державним виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин [5].

Майно, на яке накладено арешт, за винятком майна, зазначеного в частині восьмій статті 57 Закону України «Про виконавче провадження», передається на зберігання боржникові або іншим особам (далі – зберігач), призначеним державним виконавцем, під розписку в акті опису. Копія акта опису майна видається боржнику, стягувачу, а в разі, якщо обов'язок зберігання майна покладено на іншу особу, – також зберігачу (згідно з ч. 1 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження»).

Якщо опис і арешт майна здійснюються на виконання рішення про забезпечення позову, державний виконавець передає арештоване майно на зберігання боржнику або його представнику. Іншій особі майно на зберігання може бути передано лише у випадку відсутності боржника чи його відмови від прийняття майна на зберігання, а також у випадку, якщо судовим рішенням визначено іншу особу, якій необхідно передати майно на зберігання (відповідно до п. 4.2.3. Інструкції).

Погоджуємося з ученими, які вважають, що термін «призначення» зберігача майна доцільно розуміти як процесуальну дію у визначенні конкретного зберігача майна та передачу йому цього майна на зберігання під розписку в акті опису, оскільки поняття «призначення» зберігача як право державного виконавця зобов'язати будь-яку особу зберігати май-

но Законом України «Про виконавче провадження» не передбачено [6, с. 539–540].

Якщо описане майно передано на зберігання не боржникові чи його представнику, а іншій особі, то акт опису та арешту майна складається в трьох примірниках: перший залишається в провадженні державного виконавця, а інші вручаються зберігачеві майна та боржнику під розписку на першому примірнику акта (згідно з п. 4.2.5. Інструкції).

Як вбачається в п. 4.2.6. Інструкції у випадку необхідності після передачі майна на зберігання за постановою державного виконавця таке майно може бути передано на зберігання іншому зберігачу. У даному випадку в постанові зазначаються причина передачі майна іншому зберігачу, прізвище, ім'я та по батькові зберігача, який здійснював зберігання майна, та прізвище, ім'я та по батькові нового зберігача, також у постанові робиться попередження новому зберігачеві майна про кримінальну та іншу відповідальність, встановлену законодавством, за його розтрату, відчуження, приховування, підміну, пошкодження, знищення або інші незаконні дії з майном, на яке накладено арешт. Так, копія постанови вручається новому зберігачу, до якої додається копія акта опису та арешту майна.

Зберігач може користуватися майном, переданим йому на зберігання, якщо особливості такого майна не призведуть до його знищення або зменшення цінності внаслідок користування (відповідно до ч. 2 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження»).

Так, можливість зберігача користуватися описаним майном залежить від наявності обмеження права користування майном; якщо таке обмеження державним виконавцем накладено, то користування майном є неправомірним і навпаки. Державний виконавець при цьому має спеціальні бланки акта опису майна, в яких здійснює відповідні записи щодо можливості користування майном [6, с. 540]. Якщо в даному випадку державним виконавцем буде встановлено факт знищення або пошкодження майна, що перебуває на зберіганні, та щодо якого встановлено заборону користування, зберігач повинен відшкодувати вартість майна та відповідно підлягає відповідальності згідно зі ст. 6 Закону України «Про виконавче провадження», а саме за невиконання законних вимог державного виконавця.

У разі, якщо зберігачем призначено іншу особу, крім боржника або члена його сім'ї, він одержує за зберігання майна винагороду, розмір якої визначається угодою між зберігачем та державним виконавцем, як вбачається в ч. 3 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження».

Також, крім винагороди за зберігання майна зберігач вправі вимагати відшкодування витрат по догляду за майном, у разі, якщо погодні або інші умови вимагали від зберігача здійснення необхідних дій для збереження майна, що не було передбачено договором про зберігання майна (що стосується винагоди) [6, с. 541].

Вважаємо за необхідне також розглянути питання, чи потрібно укладати договір зберігання між

зберігачем та державним виконавцем. Щодо даного питання слід згадати ч. 1 ст. 937 ЦК України, у відповідності до якої письмова форма договору вважається дотриманою, якщо прийняття речі на зберігання посвідчене розпискою, квитанцією або іншим документом, підписаним зберігачем [7]. Тож підтримуємо думку В.В. Корольова, який вважає, що складений належним чином акт опису і арешту майна є свідченням дотримання письмової форми договору зберігання речей, які є предметом спору і договору зберігання майна, які не є предметом спору, який вирішується судом. Науковець щодо форми договору зберігання у порядку виконавчого секвестру зазначає, що вона є обов'язково письмова, виходячи із аналізу ст. ст. 937, 208 ЦК України, оскільки однією зі сторін договору є юридична особа – відділ ДВС [2].

Що ж до врегулювання питання винагороди, що передбачена ч. 3 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження», розмір якої визначається за угодою між зберігачем та державним виконавцем, укладення договору зберігання в письмовій формі передбачено даною нормою закону, оскільки вказано питання, що підлягає погодженню між сторонами в даному договорі.

Згідно з ч. 8. ст. 57 Закону України «Про виконавче провадження» виявлені під час опису цінні папери, ювелірні та інші побутові виробі із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінного каміння і перлів, а також лом і окремі частини таких виробів, на які накладено арешт, підлягають обов'язковому вилученню, і не пізніше наступного робочого дня передаються на зберігання установам Національного банку України, які зобов'язані прийняти їх на безоплатній основі. Арешт на цінні папери накладається в порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України.

Відповідно до ч. 4 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження» порядок і умови зберігання зазначеного в частині восьмій статті 57 Закону України «Про виконавче провадження» майна, на яке накладено арешт, встановлюються Національним банком України за погодженням з Міністерством фінансів України, іншого майна – Міністерством юстиції України.

Зберігання цінних паперів здійснюється відповідно до Положення про порядок і умови зберігання цінних паперів, на які накладено арешт, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04.10.99 № 489, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.10.99 за № 740/4033 (із змінами) (п. 4.2.9. Інструкції).

Зберігання ювелірних та побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінного каміння і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів здійснюється у відповідності до Положення про порядок і умови зберігання ювелірних та інших побутових виробів із золота, срібла, платини і металів платинової групи, дорогоцінного каміння і перлів, а також лому і окремих частин таких виробів, на які накладено арешт, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.11.2005 № 409, зареєстрованого в Мініс-

терстві юстиції України 22.12.2005 за № 1551/11831 (із змінами), Інструкції про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.04.98 № 84, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 28.04.98 за № 271/2711, Порядку обліку, зберігання і розпорядження дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 04.11.2004 № 692, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.11.2004 за № 1513/10112.

Важливим є питання відповідальності зберігача майна.

Тож щодо відповідальності зберігача майна, слід зазначити наступне.

У відповідності до ч. 5 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження» порушення заборони державного виконавця розпоряджатися або користуватися майном, на яке накладено арешт, тягне за собою передбачену законом відповідальність зберігача майна.

Згідно з 4.2.10. Інструкції виявивши розтрату, відчуження, приховування, підміну, пошкодження, знищення переданого на зберігання майна або встановивши інші незаконні дії з цим майном, державний виконавець складає про це акт і звертається з поданням до органів прокуратури за місцем виконання рішення у порядку, визначеному розділом XIV цієї Інструкції, для вирішення питання про притягнення зберігача описаного майна до відповідальності, передбаченої статтею 388 Кримінального кодексу України.

Як вбачається в п. 4.2.7. Інструкції у разі необхідності (наявність інформації про псування майна тощо) державний виконавець до моменту передачі майна новому зберігачу може здійснити вихід за місцем зберігання майна для його огляду. У випадку зміни кількісних чи якісних характеристик майна про це зазначається в постанові про призначення нового зберігача, при цьому державний виконавець готує подання (повідомлення) до правоохоронних органів щодо притягнення зберігача до кримінальної відповідальності.

Не можемо погодитися з ученими, які вважають, що доцільно зберігача майна попереджати про кримінальну відповідальність за ст. 191 КК України, за якою передбачено відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем [6, с. 541], оскільки нормою статті передбачений спеціальний суб'єкт даного злочину.

Отже, враховуючи зазначене, слід звернути увагу на те, що законом передбачено як цивільну, так і кримінальну відповідальність зберігача майна за розтрату, відчуження, приховування, підміну, пошкодження, знищення переданого на зберігання майна або інші незаконні дії з цим майном.

Висновок. Таким чином, враховуючи все вищезазначене, слід зробити такі висновки.

Так, необхідно виділити ознаки зберігання майна відповідача, на яке накладено арешт:

1. Зберігачем майна є відповідач або його представник. Іншій особі майно на зберігання може бути передано лише у випадку відсутності відповідача чи його відмови від прийняття майна на зберігання, а також у випадку, якщо судовим рішенням визначено іншу особу, якій необхідно передати майно на зберігання.

2. Судовим рішенням визначається зберігач майна відповідача, у випадку відсутності відповідача чи його відмови від прийняття майна на зберігання – зберігач майна визначається державним виконавцем відповідно за згодою цієї особи.

3. Зберігач майна не являється учасником виконавчого провадження у відповідності до Закону України «Про виконавче провадження».

4. Зберігач майна може користуватися майном, переданим йому на зберігання, якщо особливості такого майна не призведуть до його знищення або зменшення цінності внаслідок користування.

5. Зберігач має право на винагороду за зберігання майна.

6. Законом передбачено цивільну та кримінальну відповідальність зберігача майна за розтрату, відчуження, приховування, підміну, пошкодження, знищення переданого на зберігання майна або інші незаконні дії з цим майном.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусов Ю.В. Виконавче провадження: Навч. посіб. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с.
2. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень» від 02.04.2012 № 512/5 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12/page2>.
3. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavu/73268-8-zbergannya-avtotransportnih-zasobv.html>.
4. Корольов В.В. Судовий та виконавчий секвестри: екскурс у процесуальні науки / В.В. Корольов // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2010. – Вип. 25. – С. 107–110. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apvchzu_2010_25_23.pdf.
5. Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – ст. 207.
6. Фурса С.Я. Фурса Є.І. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». – К.: видавець С.Я. Фурса: КНТ, 2008. – 515 с.
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – ст. 356.